

Besprekingsverslag Commissie Cultureel Erfgoed

Betreft : Openbare vergadering
Datum : 18 juni 2018
Tijdstip : 14:00 uur
Plaats : locatie gemeentehuis Aalten, Markt 7, zaal Barlo
(collegekamer)

Aanwezig : De heren Doodeheefver, de heer De Graaf, de heer Vrieselaar, de heer Crols, de heer Van Duren, mevrouw Brethouwer, mevrouw Erinkveld-Ras, wethouder Kok, mevrouw Oonk en mevrouw Lammers (notulen)

Afwezig :

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.

Dhr. R. ter Haar, dhr. Hulshof (gem. Aalten) en de eigenaren van het pand dhr. W. Lamers en mw. M. Klein Iking i.v.m. punt 4A.

Dhr. H. Hiddink, dhr. R. van der Plaats (gemeente Aalten) en de fam. Betting i.v.m. punt 5.

De heer Koot woont als toehoorder de vergadering bij.

2. Agenda vaststelling

Ingekomen punt: Molensteen wordt punt 5A.

3. Besprekingsverslag van de vergadering van 16 april 2018

Tekstueel en inhoudelijk: geen opmerkingen.

4. Ingekomen stukken/stukken ter kennisname

- *Jaarverslag CCE 2017*

Is ter kennisname naar het college gegaan.

- *Uitnodiging bezichtiging 'De Kelder van Merfelt'*

Dhr. van Duren geeft toelichting namens erfgoedvereniging Heemschut. De vraag is voorgelegd of de kelder in aanmerking kan komen voor aanwijzing tot rijksmonument. Heemschut is uitgenodigd om een bezoek te brengen aan de kelder. Het is nu een gemeentelijk monument. De eigenaar heeft de wens dat de kelder de status krijgt van een rijksmonument. De vraag wordt volgende week tijdens het overleg met de provinciale commissie besproken. Er wordt dan bekeken of het haalbaar is om het op te nemen als zijnde een rijksmonument.

ACTIE: dhr. Van Duren koppelt de uitkomst terug.

- *Tussenrapportage Bezield Erfgoed"*

Dhr. de Graaf licht toe dat dhr. Wessels onlangs in deze commissie een presentatie heeft gegeven. Er heeft overleg plaatsgevonden in breder verband met de Aaltense Musea en het Grenslanmuseum. Verder is er een vruchtbaar overleg geweest met de provincie. De

financiën lijken rond te zijn. Beide musea zullen zelfstandig subsidie aanvragen bij de provincie en dat ziet er kansrijk uit. In de bestuursvergadering van ADW zal het onderwerp ook weer ter sprake komen.

4A Nagekomen stuk: Bolwerkweg 7 te Aalten

Dhr. R. ter Haar licht het plan toe middels een uitgebreide en verzorgde presentatie. Het betreft de boerderij (gemeentelijke monument) aan de Bolwerkweg 7 tussen Bredevoort en 't Klooster. De boerderij heet 'het Bokkel'. Het voorhuis stamt uit 1805, het achterhuis uit 1886. De eigenaren hebben het horecabedrijf Fabulous Food Truck. De kapschuur is opgeknapt, van waaruit het bedrijf wordt gefaciliteerd. De administratie gebeurt nog vanaf de keukentafel. Er wordt nu in het voorhuis gewoond en het achterhuis is nog een grote deel. Het voorhuis is in de jaren '80 verbouwd, maar is nog erg vochtig. De wens is om in het achterhuis te gaan wonen en aldaar een kantoorgedeelte vestigen. Om dit te kunnen realiseren moeten de nodige ingrepen worden gedaan. Het uitgangspunt is dat dit gebeurt met respect voor de boerderij. Dhr. R. ter Haar legt de plannen nader uit.

Dakpannen

Het dak van het pand heeft per dakvlak verschillende dakpannen. De kap van het achterhuis is niet geïsoleerd. Hoe gaan we daar mee om?

Dhr. Crols geeft aan dat het uitgangspunt is het terugleggen van de bestaande pannen, dus de beschikbare middelen gebruiken. Het hoeft niet altijd een eenheid te vormen. Maar de vraag is hoe de kwaliteit van de dakpannen nog is en of daarmee het dakvlak weer gevuld kan worden.

De voorkeur gaat uit naar vlakke mulderpan, omdat deze beter liggen dan de holle pannen.

Kleuraccenten

De commissie adviseert om de oorspronkelijke kleurstelling zo veel mogelijk te behouden (kleurstelling dat past bij het huidige beeld). Geadviseerd wordt om nader te overleggen in de commissie ruimtelijke kwaliteit over de juiste kleur.

Bijzondere monumentale elementen

Dhr. De Graaf weet dat er in het huis nog veldkeitjes aanwezig zijn.

Dhr. ter Haar antwoordt dat deze inderdaad in het voorhuis liggen. Deze blijven ongeroerd.

Alles wat monumentaal is willen de eigenaren in stand houden. De instelling is om in het achterhuis te gaan wonen met het gemak en de beleving aangepast aan deze tijd. Hierbij wordt dan ook gedacht aan duurzaamheid en energieneutraal.

Duurzaamheid

Er is nog geen energiescan gedaan. De eigenaren zijn wel naar de bijeenkomst geweest. Ze overwegen zonnepanelen op de koeienschuur.

Voor de huidige ronde kan tot 1 juli nog een aanvraag bij de gemeente worden ingediend. Er wordt dan een maatwerk advies opgesteld met het oog op behoud van het monument.

Vochtprobleem

Er is veel vocht in de woning, er staan continu vochtvreters en ze ventileren veel, maar dan nog hebben ze veel last van schimmel. Dit is echt een probleem. Er hebben al specialisten naar gekeken en er worden diverse oplossingen aangedragen, zoals injecteren of lood.

Dhr. Crols raadt het injecteren af.

Geadviseerd wordt om eerst de waterhuishouding om het huis goed bekijken. Gedacht kan worden aan een drainage systeem (zoals grindkoffers) rond de boerderij aanbrengen. Maar er zijn ook nog andere mogelijkheden. Liever voor de muur dan in de muur het probleem aanpakken.

Herbestemming achterhuis

Dhr. Hulshof vraagt hoe de commissie aankijkt tegen de verplaatsing van het woongedeelte naar het achterhuis. De oorspronkelijke functie wordt immers verlaten en qua indeling wordt er eigenlijk een nieuwe woning bijgemaakt.

De commissie is van mening dat het behoud van het pand het uitgangspunt moet zijn. De verplaatsing van het wonen naar het achterhuis doet geen afbreuk aan de boerderij. Als er rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische waarden, dan is het voor de commissie geen probleem. Als het achterhuis beter wordt bewaard door er te gaan wonen, dan zijn er vanuit het oogpunt van erfgoed geen bezwaren tegen het in gebruik nemen van het achterhuis als woon- en kantoorruimte.

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Er zal nog een beoordeling plaatsvinden door de commissie ruimtelijke kwaliteit. Met name de bouwkundige details komen dan aan de orde. De eigenaren ontvangen hiervoor nog een uitnodiging. De commissie is enthousiast en wenst de eigenaren veel succes.

5. St. Bernardus, (serre) restaurant

De heer H. Hiddink van ID bouwdienst licht het plan toe.

De Welstandscommissie heeft het plan ook bekeken en heeft een aantal aandachtspunten meegegeven.

Contrast oud en nieuw

Aanvullend is er een vergelijkend warenonderzoek gedaan van verschillende vergelijkbare gebouwen. De voorkeur gaat uit naar contrast tussen oud en nieuw; een nieuwe toevoeging en een mooie uitstraling/allure, maar wel anno 2018.

Het middenstuk is nog het meest historische deel van het pand en dit blijft behouden.

Uitbouw en toegankelijkheid

De uitbouw zoals voorgesteld is een mooie aansluiting op het vestingpark. Mensen kunnen ook via het Vestingpark St. Bernardus betreden. Het pad is immers openbaar (recht van overpad) en dat blijft ook zo. Het geheel moet aansluiten bij het Engelse tuin idee, met als beleving dat alles bij elkaar hoort. De sfeer sluit enerzijds aan bij de geschiedenis, anderzijds moet het een hedendaagse toevoeging zijn. Qua kleurstelling wordt gedacht aan contrast zoals wit tegen zwart.

Balkon en veranda achterzijde

Het balkon met de daklijst wordt afgewerkt met historisch houtwerk, in historische sfeer maar toch hedendaags. Daaronder komen kozijnpuien met diepte en reliëf (dus niet industrieel). Er wordt gebruik gemaakt van schuifdeuren en wegklapbare deuren. Het is nog niet duidelijk van welk materiaal de kolommen/zuilen worden uitgevoerd. Dit hoeft niet perse van beton te zijn. Wel van belang is dat zware zuilen moeten zijn die goed kunnen dragen, omdat het bovendeck een zware constructie is (betonnen vloer). Een stalen kolom zou ook kunnen.

De veranda krijgt een rijkere sfeer. De serre wordt wat korter, waardoor een overdekt gedeelte ontstaat. Dit zorgt voor een mooiere overgang. Via de voordeur is het mogelijk om door het pand de tuin in de te kijken, wat een mooi effect geeft en een uitnodigende werking heeft om binnen te komen. De historische waarde van het gebouw wordt niet aangetast door de serre.

In de loop der tijd is de gevel aan de achterkant aangepast. Gedacht wordt aan hoogwaardige detaillering in Franse stijl, om het gebouw meer allure te geven aan de achterzijde. Het moet niet te druk worden, maar wel een prettig gevoel geven.

Balkon voorzijde

Aan de voorzijde van het pand was vroeger een balkon. De vraag is of een balkon eventueel weer gerealiseerd zou kunnen worden, omdat het de ingang zo mooi accentueert. De commissie staat hier positief tegenover.

Kleurstelling

De fam. Betting vraagt in hoeverre de kleurstelling een vast gegeven is.

Dhr. Crols antwoordt dat een donkere kleurstelling wellicht wel mogelijk is. Maar het is ook goed om te kijken naar de kleurstelling zoals dat in het oorspronkelijk is geweest. Zijn er nog kleuren terug te

vinden? Door de tijd heen zullen de kleuren verschillend zijn geweest, maar desondanks is het goed om daar naar te kijken en in overleg te bepalen wat goed zou passen. De commissie Ruimtelijke Kwaliteit zal hier ook naar kijken (i.h.k.v. de omgevingsvergunning).

De commissie spreekt haar complimenten uit over het plan. Zij staat positief tegenover de voorgestelde herbestemming van het pand en wenst de fam. Betting veel succes.

5A. Ingekomen stuk: Molensteen (Rosmolen van Bertram te Boveldt)

Tijdens werkzaamheden op de hoek Roelvinkstraat / Bekendijk (het voormalig pand van de fam. Voltman) is in een stortgat met rommel deze steen naar boven gekomen. De vraag was hoe bijzonder deze steen is. Opvallend is het vierkante gat in het midden van de steen.

Econsultancy voert het bodemonderzoek en archeologie uit. Zij hebben de vondst van de steen teruggekoppeld aan mw. Oonk. Mw. Oonk heeft daarop met de regionaal archeoloog overlegd. Het is een industriële steen en daarmee vanuit archeologisch oogpunt niet bijzonder interessant. Uit historisch oogpunt is de steen wel interessant.

Op verzoek van Bredevoorts Belang is dhr. F. Laarman op onderzoek uitgegaan. Het bleek om een kantsteen (verticale steen) van een rosmolen te gaan.

In Bredevoort heeft een olierosmolen gestaan aan de huidige Misterstraat, waar deze de Roelvinkstraat kruist (deze locatie is een ruwe gissing). De molen heeft daar vermoedelijk gestaan van 1851 tot 1934 en was van een zekere Bertram te Boveldt die er olie sloeg en er een grutterij op nahield. Later kwam er een klompenmakerij van de fam. Houwer.

De molen stond in de molendatabase als zijnde een verdwenen molen. Het is leuk dat deze steen nu is gelinkt aan een verdwenen gebouw: de rosmolen van Bertram te Boveldt. Nu is er iets tastbaars van deze verdwenen molen en in die zin is dat heel bijzonder.

De steen hoeft niet naar een depot, zo heeft de regionaal archeoloog aangegeven. We mogen het zelf houden. De vraag is nu waar de steen het beste tot zijn recht komt. Het lijkt een prima idee om de steen weer in het park aan de Bekendijk (zichtbaar) te verwerken. Een en ander wordt ook nog besproken met Bredevoorts Belang.

6. Terugblik informatieavond Erfgoed 23 mei 2018 (nieuwsbrief)

De informatieavond is druk bezocht en iedereen was enthousiast. Er waren goede sprekers die de monumenteneigenaren volop hebben geïnformeerd over allerlei zaken. Het onderwerp over schimmels en paddestoelen en over wat dit met een gebouw kan doen was erg boeiend, zo geeft de voorzitter aan.

Provinciale subsidies

Dhr. De Graaf vindt het belangrijk dat mensen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de verschillende subsidiemogelijkheden die vanuit de provincie worden geboden. Een mogelijkheid is de regeling 'Functioneel gebruik erfgoed', die met name is gericht op monumenten met een grote restauratiebehoefte. Meer informatie over deze en andere provinciale regelingen zijn te vinden op www.gelderland.nl/Cultuur-en-erfgoed. Met name bijvoorbeeld voor oude agrarische panden, parken e.d. is dit een interessante regeling. Voor particuliere woningen is deze regeling wellicht wat minder interessant.

Bredere opzet qua thema's

Mw. Oonk lijkt het goed om tijdens een volgende bijeenkomst ook het immaterieel erfgoed nader te belichten. Gezien de grote opkomst is er behoefte aan dit soort informatieavonden, naast de nieuwsbrief die men ontvangt en waarin interessante regelingen worden toegelicht.

De avond was prima verzorgd, aldus de leden van de commissie, die aanwezig waren tijdens de avond.

7. Energiescans monumentale panden

De gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk hebben van de provincie Gelderland subsidie ontvangen voor het opstellen van energiescans voor monumenten. Inmiddels is het bureau Huis en Erfgoed Collectief gestart met het uitvoeren van de energiescans, die voor 1 februari jl. zijn aangevraagd. De scan leidt tot een rapportage, met op het gebouw toegespitste maatregelen, die energiebesparing kunnen opleveren en de monumentale waarden niet aantasten. De gemeenten hebben meerdere bureaus benaderd, bureau 'Huis en Erfgoed Collectief' kwam hier het beste uit. De scan wordt daarom alleen door dit bureau gedaan. Het laten doen van een energiescan is kosteloos.

Er is nu al overvraag voor het laten uitvoeren van energiescans. Om de mensen die zich al hebben aangemeld ook te kunnen bedienen, hebben de gemeenten al een volgende aanvraag ingediend bij de provincie. In juli horen we of we de tweede ronde ook subsidie toegekend krijgen.

8. Website www.erfgoedooostachterhoek.nl (onder constructie)

We werken op dit moment aan een gezamenlijke website, met als doel om gezamenlijke projecten op het gebied van erfgoed te delen met het publiek. De website is nog onder constructie.

9. Cursus Onderhoud Monumenten (i.s.m. Monumentenwacht Gelderland)

Monumentenwacht Gelderland en de gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk bieden eigenaren van gemeentelijke en rijksmonumenten een cursus aan over het onderhoud van hun monument. Eigenaren kunnen kosteloos deelnemen aan de cursus. Op dit moment is er al veel animo voor de cursus. De cursus vindt plaats in september/oktober 2018 in onze regio. Het is nog mogelijk om in te schrijven.

10. Erfgoedproject Grenzen in Gelderland

We doen ook dit jaar mee met het erfgoedproject 'Grenzen in Gelderland'. Gebieden aangrenzend in Gelderland zijn erbij betrokken. Dit is een vervolg op de provinciale projecten 'Geloven in Gelderland', 'Gemaakt in Gelderland' en 'Gelegerd in Gelderland'. Met diverse activiteiten aangaande grenzen, haken wij aan bij dit provinciale project. Dinxperlo is in ieder geval al goed vertegenwoordigd op de website.

11. Open Monumentendag 2018: In Europa

Mw. Erinkveld-Ras heeft zitting in het comité Open Monumentendag 2018 en licht toe.

De opening van OM 2018 is gepland in het kerkgebouw bij de Liboriuskerk. Ideeën die bij het thema 'In Europa' passen zijn van harte welkom. Via mw. Prollius zijn al een aantal ideeën binnengekomen, waarvoor dank.

Dhr. De Graaf is bereid om een lezing te houden over de 7-jarige (Europese) oorlog en de doortocht van de Engelse troepen door de Heerlijkheid Bredevoort.

ACTIE: mw. Erinkveld-Ras zal mw. Prollius vragen contact op te nemen met dhr. De Graaf.

Mw. Brethouwer geeft aan dat er een fotografie tentoonstelling van Roland Ikink in het Aaltens museum zal plaatsvinden. Hij heeft achterkanten van boerderijen aan weerszijden van de grens op unieke wijze gefotografeerd.

Voor kinderen zou een wandeling onder begeleiding van een verteller langs de grens in Dinxperlo interessant kunnen zijn. De kinderen ervaren dan de grens en in het verhaal kan verwerkt worden waarom er grenzen zijn en wat de betekenis is. Wat de waarde en het belang van Europa is en wat betekent dat voor nu. Dit borduurt mooi voort op het programma vanuit Gelderland dat er al is over grenzen en het past goed bij het thema 'In Europa'.

Opgemerkt wordt dat het comité afhankelijk is van vrijwilligers die wat willen organiseren en van monumenten eigenaren die hun pand open willen stellen.

De volgende vergadering van het comité vindt plaats op 2 juli 2018.

12. Project Kunst Werkt, onderdeel Cultuur- en Erfgoedpact

Voor de gemeente Aalten gaat het kunstenaarstrio Suze May Sho een concept/ontwerp/idee ontwikkelen, waarmee gemeente Aalten zich sterker kan profileren met de historie op het gebied van textielindustrie. Voorgesteld is om te gaan werken met tegeltableaus, gebaseerd op het 'sociale grit' in de gemeente Aalten. Ze willen werken met voegen in die tegeltableaus, zodat het grit zichtbaar blijft. We zijn gekomen tot een aantal locaties waar we zo'n tableau zouden willen:

- Textielfabriek Hofstraat Aalten
- Dutch Buttonworks in Bredevoort
- Gebouwen op de hoek Anholtseweg / Industriestraat Dinxperlo
- Richard Jongetjes: talent verbinden. Een sociaal project waarin gezamenlijk een tableau wordt gemaakt.

Voor deze vier projecten wordt nu een nadere uitwerking gemaakt door de kunstenaars.

Voor het Cultuur- en Erfgoedpact reist fotografe Louise te Poele de komende maanden de hele Achterhoek door. Ze gaat met hulp van burgemeesters en wethouders van cultuur op zoek naar bijzondere objecten die bijzondere verhalen vertellen over de negen gemeentes van het cultuur & erfgoedpact. Uiteindelijk zullen deze objecten de hoofdrol spelen in Louises mysterieuze stilleven waarin zij de culturele identiteit van iedere gemeente zo goed mogelijk probeert vast te leggen. Louise te Poele (Winterswijk, 1984) studeerde Fine Arts aan ArtEZ. Haar oog voor uiterst nauwkeurige compositie en belichting zorgen voor prachtige foto's die net zo goed zeventiende-eeuwse schilderijen zouden kunnen zijn.

De foto's worden getoond in het gemeentehuis aan de Hofstraat. De bedoeling is dat het een rondreizende tentoonstelling door de Achterhoek wordt. Daarnaast worden er ook ansichtkaarten van gemaakt.

13. Rondvraag

Mw. Erinkveld-Ras vraagt aandacht voor het volgende. Bij bestemmingsplan wijzigingen of herzieningen moet er ook vaak archeologisch onderzoek plaatsvinden. Soms moet er een vervolgonderzoek plaatsvinden op het moment dat er een omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Dit gaat niet altijd goed in het proces. Er wordt dan een omgevingsvergunning afgegeven, maar het archeologisch vervolgonderzoek, zoals een sleuvenonderzoek, vindt dan niet meer plaats. Dat is erg jammer, omdat er zo alsnog archeologie verloren gaat. Het is begrijpelijk dat dit kan gebeuren, omdat er soms veel tijd zit tussen de procedure van het bestemmingsplan en het moment waarop er gebouwd gaat worden. Desondanks toch graag aandacht hiervoor.

ACTIE: mw. Oonk brengt dit intern ter sprake.

14. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering en dankt alle aanwezigen voor hun komst en inbreng.

De volgende vergadering vindt plaats op 24 september 2018, om 14.00 uur in vergaderruimte zaal Lintelo aan de Markt in Aalten. *Opmerking van de notulist: op verzoek van de voorzitter is de vergadering verplaatst naar 1 oktober 2018.*